

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 135 • Maribor, torek, dne 26. novembra 1940 • Leto XV

Kapitalistično in socialistično načrtno gospodarstvo

V listu »Helvetische Typographia« beremo med drugim:

Kljub nekaterim soglasjem obstoja temeljna razlika med socialističnimi ter fašističnimi oziroma nacističnimi gospodarskimi načrti. Že Rathenauov (povojni nemški gospodarski minister, ki je bil umorjen) gospodarski načrt ni hotel samo, da se država zadovoljuje le z nadzorstvom nad gospodarstvom, ampak da država sodeluje tudi pri razdelitvi dobičkov podjetnikov. Rathenau je hotel del dobičkov porabiti za izboljšanje plač ter za socialno skrbstvo. To je predvsem tisto, kar je dalo Rathenauovi načrtno-gospodarski zamisli visok etični poudarek. Bilo je pričakovati, da se bodo gibanja, ki v svojem programu postavljajo načelo »splošne koristi pred osebno koristjo«, ravnala tudi po tem, da je treba dobičke podjetnikov razdeliti. Temu pa ni tako; tu je ostra meja med kapitalističnim in socialističnim načrtnim gospodarstvom.

Kapitalistično načrtno gospodarstvo zahteva le gotovo korekturo (popravek) obstoječega družabnega reda, hoče omiliti njegove slabosti in stremi za »regulacijo« gospodarstva po državi. Pri tem obstoja nevarnost ustvaritve velekapitalističnega kartela. Kapitalistično načrtno gospodarstvo tudi noče nove porazdelitve dobičkov. Cilj socialističnega načrtnega gospodarstva pa je v tem, da noče spremeniti le to in ono posameznost, ampak hoče do temeljev spremeniti ves današnji sistem, zato ne veruje, da se bi gospodarstvo trajno izboljšalo samo z nekaterimi državnimi ukrepi in posegi, zlasti pa ne v času cvetoče oboroževalne in vojne konjunkturo. Socializem hoče načrtno gospodarstvo celokupnosti za celokupnost. Iz družbe, ki je razredno zgrajena na zasebni lastnini je razrednih sredstev, se mora zgraditi brezrazredna družba.

Besede mladini

Za tiste, ki so zrastle v demokraciji, obstoja nemajhna nevarnost, da premašajo demokratsko obliko vladavine in mislijo, da so prednosti demokracije nekaj samo po sebi razumljivega, zlasti še, ker drugod državnih oblik ne poznajo iz vsakdanje prakse. Zlasti pa se mladina, ki razumljivo ljubi močne moze, lahko zavede do češčenja diktature, ko vidi nekatere napake demokracije, ki so pa le izraz človeške nepopolnosti. — Mladina v svoji naivnosti predpostavlja, da diktator tako vlada, kot ugaja njej in ne pomisli, da v boju za diktaturo pride na površje klika, ki brutalno zanikuje in uničuje tisto, kar je mladini sveto: svobodo misli in izražanja. Kdor je pristaš načela o nasilju v politiki, mora pustiti veljati to načelo tudi takrat, ko se obrne proti njemu.

Kdor se поблиže spozna s tem problemom tudi z zgodovinskega vidika, pride kmalu do prepričanja, da v nasilju ni iskati rešitve za človeka, ampak le v vseobzirajoči demokraciji, očisti vseh napak. Za resnično ljudsko vladavino je treba doprinesati žrtve. Žrtve pa zahtevajo poguma in biti pogumen ni lahko, kajti današnji človek je prej bojazljiv kot pa pogumen. Do poguma pridemo le po trdih notranjih bojih in po samovzgoji. Pogum je dragocen dar in samo kdor je pogumen je svoboden, samozavesten in žejen življenja.

(Iz govora curiškega socialističnega župana dr. Emila Klötija mladini.)

Kdo se igra z ognjem na Balkanu?

Po beograjskih listih posnemamo:

Po vrnitvi kralja Borisa iz Nemčije, kjer je imel razgovor s Hitlerjem, se je sestalo dne 22. novembra bolgarsko sobranje, v katerem je govoril v imenu vladine večine poslanec Peter Dumanov. Povdarjal je veliki pomen sestanka med Kraljem Borisem in Hitlerjem ne samo za Bolgarijo, ampak za vso Evropo. Istočasno pa je izjavil, da odnošaji Bolgarije do Jugoslavije ne bodo normalni vse dotlej dokler Macedonija ne bo postala zopet bolgarska. Obenem je napadel tudi Grško, od katere mora Bolgarija zahtevati Tracijo in Macedonijo.

Dumanovu je odgovoril v imenu opozicije bivši mištrski predsednik Mušanov; rekel je, da vlada ni smatrala za potrebno, da bi bila poročala o sestanku med kraljem in Hitlerjem, dasi je bilo na tem sestanku govora o stvarih, od katerih morda zavisí usoda bolgarskega naroda in tudi vse Evrope. »Ne vem«, je rekel Mušanov, »ako ta sestanek ne bo potegnil Bolgarije v vojno.« Mušanov je nadalje rekel, da je neresnična trditev v prestol. govoru, da je bolgarski narod sedaj zedinjen. Narodu so samo zamašena usta in edinstvo ni

ničesar drugega kot pasivnost ljudskih množic. Končal je svoj govor: »Zahtevam pojasnila, ali je Bolgarija za mir... Strah me je pred vsako pustolovščino. Toda ako za ohranitev miru ne bi bilo več nobene možnosti, potem naj o tem odloča narod, ne vlada.«

Velik odmev v Beogradu

Govor poslanca Dumanova je vzbudil v Beogradu veliko pozornost, saj se je ta poslanec v svojem govoru dotaknil problema, za katerega je srbski narod brez dvoma najbolj občutljiv.

Med Jugoslavijo in Bolgarijo obstoja pakt večnega prijateljstva. Zato je vse obsodbe vredno, ako poslanec vladine stranke daje v parlamentu izjavo, ki je ne samo v nasprotju s tem paktom, ampak pomeni očitno grožnjo proti Jugoslaviji.

Dumanovu so odgovorili vsi srbski listi, ki so povdarili miroljubnost Jugoslavije in njeno vročo željo, da bi se žalostni dogodki, ki so se odigrali v zgodovini med Bolgarijo in Srbijo, več ne ponovili.

Miroljubnost Jugoslavije ni slabost. Ako se smatra, da je po sestanku kra-

lja Borisa prišel trenutek, da se postavi Jugoslaviji zahteve in to celo zahteve po zemlji, ki je od nekdanje sestaven del Srbije in njeno najvažnejše zgodovinsko ozemlje, potem se vara. Macedonija ni Dobrudža, za katero bi se moglo vladati.

Upajmo, da bodo v Sofiji razumeli, da ne kaže loka prenapenjati. Upajmo, da bo v Bolgariji zmaga razsodnost Mušanova in da se bo narod odločil za mir in proti vojnim hujskačem. Balkanski narodi naj bi spoznali, da ni v njihovo korist, da bi sami zažgali Balkan, ki jim je skupen dom. Balkanski narodi naj spoznajo v zadnji uri, da je treba ta dom braniti pred vsakomur, ki bi poskušal iz zemlje miru napraviti pozorišče krvave, morilne vojne!

Turčija pripravljena

Vesti iz Turčije pravijo, da je turška vlada odredila obsedno stanje v vsem evropskem delu Turčije, na meji proti Bolgariji. V Ankari pazno zasledujejo dogodke v Sofiji in so na vse pripravljene.

Veliki boji na albanskih tleh

Kako je bilo na fronti?

Italijani so zgradili vzdolž vse grške meje silne utrdbe in napravili dobre ceste iz morskih pristanišč v Valoni in Draču proti grški meji, po kateri je prihajala ne samo italijanska vojska, ampak tudi vse kar je bilo potrebno za njeno oskrbo.

Z odločnim sunkom pri Korči so Grki prisilili k odstopu 5 italijanskih divizij, ki so imele nalogo prodreti iz Korče, kjer je bilo njihovo glavno oporišče (tudi za letala), na Grško, v Florino in dalje proti Solunu.

Grki so svoje glavne sile osredotočili v Pindusu in proti morju.

Italijanska vojska se je morala mestoma zelo naglo umikati, da ba njeni posamezni deli izbegnili zajetju.

Grki so v teh bojih do 22. novembra zajeli 1000 italijanskih vojakov, med njimi veliko častnikov. Nadalje so zaplenili 80 lahkih in težkih oz. dalekostrelnih topov, 55 protiletalskih topov, 300 strojníc, 20 tankov, 250 voz in 1500 avtomobilov ter motornih koles, razen tega tudi vso potrebno municijo, bencin, uniforme in skladišča živil.

Grška vojska nadaljuje zasledovanje Italijanov in obstreljuje mestoma umikajoče se italijanske čete iz Pindusa.

Na epirski fronti se vodijo boji za Argirocastru, ki je bil poleg Korče glavno oporišče italijanske vojske v Albaniji.

Italijani nadaljujejo svoje umikanje tudi iz Podgradca ob Ohridskem jezeru v smeri proti Elbasanu.

Grške čete so dne 23. t. m. zavzele vas Moskopolje, 16 km od Korče in Eskonipol ob obali Sredozemskega morja, nasproti otoku Krfu.

Pri Argirocastru dovažajo Italijani ojačenja. Grške čete so dosegle tretjo in zadnjo italijansko obrambno črto. Cesta od Korice proti Podgradcu je neprehodna zaradi materijala, ki so ga ostavili Italijani.

V Grčiji proslave

Zavzetje Korče je izzvalo v vsej Grčiji velikansko navdušenje. V Atenah je predsednik vlade nagovoril narod, ki se je v desetisočih zbral na cestah. Vlada je odredila tri-dnevno slavo.

Angleži v Grčiji

Vrhovno poveljstvo grških čet je poslalo zahvalno brzojavko poveljstvu angleških čet na bližnjem vzhodu za izdatno pomoč. Samo s pomočjo angleških letal se je posrečilo Grkom paralizirati italijanske letalske napade in izvršiti odločilne operacije proti italijanskim položajem.

Med tem so dospeli v Grčijo prve avstralske in novozelandske čete. Angleška letala pa vrše neprestane napade na ceste, po katerih se umikajo Italijani in na obalna mesta, v katerih je vse živo italijanskih vojakov s fronte.

Italijani o bojih proti Grčiji

Italijansko vojno poročilo dne 22. novembra je javilo izpraznitev Korče in umik italijanskih čet v nove položaje. Italijanski listi naglašajo, da so Grki razpolagali z boljšimi topovi in da so zaradi tega bile izpostavljene italijanske obrambne linije neugodne za nadaljne operacije. Obenem naglašajo italijansko poročilo, kako odkrita so italijanska vojna poročila, ki ničesar ne prikrivajo.

Upori Albancev

Reuter javlja, da je v Albaniji začelo splošno vstaško gibanje. Ne samo moški, tudi ženske in deca so zgrabili za puške. Pri Argirocastru je albanski vojaški oddelek napadel 15 motornih voz italijanskih vojakov in pobil 5 častnikov, 35 mož, 60 mož pa ranil. V obinorskem mestu Lješju je stotinja Albancev pobila 2 italijanska častnika, 27 vojakov in 36 ranila, potem pa oborožena pobegnila v hribe.

Italijansko vojno poročilo pravi, da so 23. novembra Grki zaman poskušali motiti pokrete italijanskih čet.

Kakšno zunanjo politiko vodi SSSR?

Vprašanje, ki zanima svet.

Odkar je začela sedanja vojna, se mnogo ugiba o tem, kakšno zunanjo politiko vodi SSSR.

V SSSR odloča komunistična stranka oziroma njeni prvaki, enako kot v drugih državah s parlamentarnim režimom, kjer je za politiko vlade merodajna stranka, kateri pripadajo člani vlade.

O zunanji politiki SSSR je sklepal 18. kongres Komunistične stranke Sovjetske Unije, na katerem je poročal Stalin, na seji dne 10. marca 1939.

Stalin je govoril dobesedno tako-le:

»Vojno vodijo napadalne države, ki škodujejo na vse mogoče načine koristim nenapadalnih držav, predvsem Angliji in Franciji in Zedinjenim državam; slednje se umikajo in dajejo napadalcem eno koncesijo za drugo... Ali je to znak slabosti nenapadalnih držav? Seveda ne!... To bi si mogoče lahko razložili na ta način, da imajo občutek strahu pred revolucijo, ki bi utegnila izbruhniti, ako bi nenapadalne države vstopile v vojno in bi se vojna spremenila v svetovno vojno...«

Potem se je Stalin pečal s položajem v svetu in rekel, da se nenapadalne države izogibajo vojni, da pa tudi ničesar ne store, da bi preprečile, da bi se napadalci ne upali napadati drugih držav, narobe jih k temu še podžigajo, da jih odvrnejo od sebe.

Značilna so potem izvajanja Stalina glede pisanja angleškega in francoskega tiska o Ukrajini, za katero je ta tisk trdil, da jo namerava Nemčija priključiti Podkarpatski Rusiji. Stalin je rekel:

»Izgleda, kot da bi ta sumljiv ropot imel namen, vzbuditi jezo v Sovjetski Uniji proti Nemčiji, zastrupiti ozračje in izzvati spor z Nemčijo, ne da bi zato postojali kakšni vidni razlogi.«

Nato je Stalin govoril o vojnih pripravah vseh držav in nadaljeval:

»Zaradi tega je naša država, ki vodi nepokolebljivo politiko ohranitve miru, obenem izvršila tudi resno delo za ojačanje vojne pripravljenosti naše rdeče armade in naše rdeče vojne mornarice.«

Istočasno se je odločila Sovjetska Unija v korist ureditve svojih mednarodnih postojank, podvzeti še nekatere druge korake. Koncem leta 1934. je naša država pristopila k Društvu narodov, to pa zaradi tega, ker so njegova tla, kljub njegovi slabosti primerna za razkrinkavanje napadalcev in more služiti kot nekakšno, četudi slabo orodje za mir. Sovjetska Unija je menila, da v teh nemirnih časih ne gre prezirati niti take slabotne mednarodne organizacije, kot je Društvo narodov, ki bi bilo v stanju ovirati izbruh vojne. V maju 1935. je bil med Francijo in Sovjetsko Unijo sklenjen dogovor o medsebojni pomoči v slučaju morebitnega napada od strani kakšnih napadalcev. Istočasno je bil enak dogovor podpisan s Češkoslovaško. V marcu 1936. je sklenila Sovjetska Unija pakt o medsebojni pomoči z Mongolsko sovjetsko republiko. V avgustu 1937. je bil sklenjen medsebojni pakt o nenapadanju med Sovjetsko Unijo in Kitajsko republiko.

Pod temi težkimi mednarodnimi pogoji je vodila Sovjetska Unija, branec stvar ohranitve miru, svojo zunanjo politiko.

Zunanja politika Sovjetske Unije je jasna in razumljiva:

1. Mi smo za mir in ureditev stvarnih odnosov z vsemi deželami; to je naše stališče in

bo ostalo, dokler bodo te dežele vzdrževale prav take odnose s Sovjetsko Unijo in v kolikor ne bodo poskušale škodovati koristim naše dežele.

2. Mi smo za mirne, prijateljske in dobre sosedne odnose z vsemi sosednjimi državami, ki imajo skupne meje s Sovjetsko Unijo; to je naše stališče in bo ostalo, dokler bodo te dežele vzdrževale enake odnose s Sovjetsko Unijo, v kolikor ne bi, neposredno ali posredno, poskušale škoditi koristim obranitve in nedotakljivosti mej Sovjetske države.

3. Mi smo za podpiranje narodov, ki so postali žrtve napadalcev in se bore za neodvisnost svoje domovine.

4. Mi se ne bojimo groženj napadalcev in smo pripravljeni na vsak udarec vojnih hufskacev, ki bi poskusili prekršiti nedotakljivost sovjetskih mej, odgovoriti z dvojnimi udarci.

To je torej oficijelna zunanja politika SSSR. Ko je Stalin to govoril, ni bilo več ČSR, toda še ni bilo vojne. V Moskvi so se tedaj vodila pogajanja z Anglijo in Francijo in kakor se je pozneje zvedelo, že mnogo poprej tudi z Nemčijo. SSSR je takrat mejila na Finsko, Estonko, Letonsko in Litvo, Poljsko in Romunijo ter Turčijo in na ostale azijske države. Dne 24. avgusta je bil sklenjen nenapadalni pakt med Nemčijo in SSSR, ki je bil potrjen z obeh strani zvečer 31. avgusta 1939. Dne 1. septembra zgodaj zjutraj je vkorakala nemška vojska na Poljsko. Potem je sledila delitev Poljske med Nemčijo in SSSR. Nato je Litva dobila od SSSR na račun poljske dedščine Vilno in okolico. Potem je SSSR zahtevala in dobila oporišča v vseh treh baltičskih državah. Nato je prišlo do vojne s Finsko zaradi oporišč. Potem je sledila vključitev baltičskih držav v SSSR in končno zasedba Besarabije, ki je pripadala po vojni Romuniji.

Izmenjan sovjetski poslanik v Berlinu

Tass javlja iz Moskve, da je razrešen dolžnosti sovjetski poslanik v Berlinu Škvarčev in namesto njega imenovan namestnik komisarja za zunanje zadeve Dekanezov. — Zakaž se je izvršila ta zamenjava osebe poslanika neposredno po bivanju predsednika sovjetske vlade Molotova v Berlinu, se ne ve.

Romunija in Slovaška članici trozveze

Slovesen podpis v Berlinu.

Romunski ministrski predsednik Antonescu je dne 23. t. m. v Berlinu podpisal dogovor o pristopu Romunije k trozvezi Nemčija-Italija-Japonska. Podpis se je izvršil na slovesen način, »u...« Antonescu povabljen pri Hitlerju na kosilo.

Dne 23. t. m. je prispel v Berlin tudi

Doma in po svetu

Kruh s primesjo koruzne moke. Napovedujejo, da bo v kratkem izšla uredba o mešanju krušne moke s koruzno. V Zagrebu napovedujejo celo pečenje koruznega kruha dva dni v tednu, da se prihrani krušna moka. — Nekateri predlagajo, da bi se ne mlelo več moke. Ogi, ampak samo enotno krušno moko. Proti temu pa so resni pomisleki, ker bi se krušna moka podražila. Misli se, da bi bilo najbolje mleti moko kot dosedaj, toda prisiliti konzumente, da bi poleg krušne moke kupovali tudi del koruzne in bi mešali krušno in koruzno moko vsak po svojem okusu.

Stroga policijska določila na Hrvaškem. Težnja na Hrvaškem je, da kolikor mogoče razširi policijsko oblast. Izšla je nova uredba o policijskih prekrških, čije očitna namera je, da se kolikor mogoče kaznovanje političnih prekrškov prenese na policijsko oblast. Kdor ruši javni red in mir, kdor žali oblast (policijo, orožnike, uradnike), kdor dela nerazpoloženje proti oblastem in njihovim uredbam, kdor razširja vznemirljive novice, kdor se potepa, kdor se vrne v kraj, iz katerega je bil izgnan, bo kaznovan do 1500 in do 30 dni zapora, ne glede na to, ako bo pozneje zaradi tega obtožen pred sodiščem. — Proti takim odredbam so se nekoč na Hrvaškem silno borili. »Hrvatski dnevnik« pa je sedaj svoje čitatelje potolažil tako-le: »Uredba je mnogo bolj liberalna, kakor so pa določila, ki veljajo v nekaterih drugih državah.« — Ka

Prvega nemškega sreskega načelnika so dobili v Odžacih v Vojvodini v osebi bivšega sodnika Emericha Mülla iz Debra ob albanski meji. Glavarja so Nemci navdušeno sprejeli.

Dosežen je sporazum o uvozu stanične volne iz Nemčije v Jugoslavijo. Stanična volna se odsele ne bo več carinila kot luksuzno blago.

Madžarska ni pristopila k trojnemu paktu z vednostjo SSSR in njenim sodelovanjem, javlja Tass.

Ameriški veleposlanik v Angliji, Kennedy, ki se zdaj nahaja v Združenih državah, je dal ameriškim časnikiarjem te dni izjavo, v kateri najodločneje zanika govorce, ki pravijo, da se ne misli več vrniti na svoje službeno mesto.

Združene države Severne Amerike priznalo belgijsko vlado v Londonu. Združene države so imenovala Rudolfa Schönberga za začasnega opravnika poslov pri belgijski vladi v Londonu. To imenovanje pomeni uradno priznanje belgijske vlade v Londonu s strani Združenih držav.

Opozorilo železniške uprave. Te dni je železniška uprava preko naših radio oddajnih postaj objavila opozorilo občinstvu, da si pred vsakim potovanjem z železnico pravočasno nabavi vozne karte, da bi se zmanjšale zamude vlakov. Železniška uprava je obenem tudi s svoje strani opozorila občinstvo na možnost in na prednosti nabave voznih kart v poslovalnicah »Putnika« že v predprodaji, pa tudi že dan ali dva dni pred nameravanim potovanjem. Obenem prejmejo potniki pri »Putniku« vsa potrebna pojasnila glede voznega reda in vlakovnih zvez.

predsednik slovaške vlade dr. Tuka, ki je dne 24. t. m. tudi podpisal dogovor o pristopu Slovaške k trozvezi.

Gozdna površina v Sloveniji znaša 43,3 odstotkov površine. Gozdovi cerkvenih in verskih ustanov predstavljajo 2,5 odstotkov celotne gozdne površine. Gozdna površina znaša 708.000 hektarjev, od tega je 607.270 ha zasebnih gozdov, 3.166 ha državnih, 611 ha bano-vinskih, 1618 ha mestnih, 2161 ha občinskih, 678 ha vaških, 18.348 ha gozdnih zajednic, 3.803 ha imovinskih občin, 18. ha cerkvenih, 18.328 ha last raznih fondov, 21.954 ha razlaščenih, 8.616 ha last delniških družb, 2774 ha last bank in 162 ha last gozdnih združenj.

Proti komisariju v občini Subotici, so izdali občinski nameščenci letak, v katerem pravijo, da se bodo obrnili na javnost in občinski svet, da jih zaščiti pred komisarijem.

Dom mladotelnikov nameravajo zgraditi v Splitu. Uvedena bo posebna akcija za pobiranje tozadevnih prispevkov med prebivalci.

40 milijonov dinarjev bo stala elektrarna na reki Zeljeznici blizu Sarajeva.

Na otoku Mljetu je mina, ki je eksplodirala v morju in zanela požar v bližnjem gozdu. Mina je tujeja porekla.

Trupla treh italijanskih novinarjev je naplavilo morje pri Dubrovniku, kjer so bili pokopani.

Bosna in Sava sta prestopili bregove in voda je preplavila 5000 hiš ob bregovih obeh rek.

V Romuniji je bil nov potres, ki je prizadel veliko škodo v Craiovi in Toscaniju. — V Focaniju se je zrušila kaznilnica.

Generalni inšpektor nemških čet dr. Toth bo po poročilu Reuterja v kratkem prispel v Bukarešto, kjer bo sklenil dogovor glede gradnje cest v Romuniji.

Turčija pošilja Grčiji živila. Turška vlada je po poročilu iz Ankare odredila, da se nemudoma pošlje v Grčijo pšenica in razne druge življenjske potrebščine.

Švicarsko časopisje v Italiji zopet dovoljeno. Kot znano, so pred kratkim italijanske oblasti prepovedale uvoz švicarskih listov z izjemo »Neue Zürcher Zeitung« in »Baseler Nachrichten«. Ta prepoved je bila te dni preklicana in večina švicarskih listov je zopet dovoljena. V Italiji posebno berejo francoske švicarske dnevnike »Journal de Genève«, »Gazette de Lausanne« in »Courrier de Genève«. — Vsem imenov. listom je uvoz v Italijo zdaj nemoteno dovoljen; prepovedani so le delavski listi.

7400 delavcev stavka v tovarni aluminija v Ameriki. Do stavke je prišlo zaradi tega, ker vodstvo tovarne ni hotelo pristati na zahteve strokovnih organizacij, da mora biti vsak delavec v tovarni organiziran.

Več članov francoske Petaínove vlade bo v kratkem obiskalo Berlin.

Slovaška vojska se je po poročilu DNB preobnavala po nemškem vzgledu.

Akademsko fašistično gardo je razpustil notranji minister Šajno Mach v Slovaški, češ, da naj akademiki pristopijo v redno gardo, v kateri so vsi ostali državljani. Razpust garde je posledica nesoglasij med gardo akademikov in vlado. Nadalje je glasilo Šajno Mach za čelo gonjo proti parlamentarizmu na Slovaškem.

Maslini dobički. Belgijska trgovska hiša Magasin à l'Innovation v Bruslju, ki ima svoje podružnice tudi v več drugih mestih v Belgiji, je zaključila poslovno leto 1939-40 s 23,7 milijona belgijskih frankov dobička. Razen tega pa je družba odpisala 10,9 milijonov frankov. V tej vsoti je všteta uničena zgradba in zaloge v Ostende.

»Delavska Politika« ne dobiva nobenih subvencij, zato poravnaj naročnino takoj!

A. M. de Jong:

Čuden cerkovnik

»OTROŠKA LETA MEREYNTJEJA GEYSENA«

Flirefleter je pokimal župniku in rekel z veselim glasom:

»Dečko je dober kristjan, gospod župnik; imejte ga v časti: takih je malo dandanašnji...«

Župnik je pritrdjevalno prikimal in rekel:

»Toda Mereyntje mora k svoji materi domov, da ne bo preveč pozno.«

»Poprej mu pa moram vendar še eno zasvirati,« je vzklil Flirefleter in je privlekel iz notranjega žepa svoje oguljene suknje tri dele svoje dolge lesene flaute, ki jih je spretno staknil. Nastavil je godalo na ustnice, komično, kot da bi pljuval, je pihal vanj, njegovi gibčni prsti pa so plesali po tipkah in luknjah in cela vrsta glasov je nenadoma, drug za drugim, privrela iz godala, kot fina, nežna bitja, veselo in poskočno. Prisluskujoč je Mereyntje nagnil svojo glavo, ne da bi se bil tega zavedal.

Flirefleter je igral naprej in poskočni glasovi so z višine zaplesali zopet navzdol, se končno porazgubili in zlili v temen, zategnjen ton, iz katerega je nenadoma vzklil vesel napev znane pesmice, ki se je razlegal kot kakšno presenečenje, porajajoče se iz globine pravkar igranega tona. Z občudovanjem je gledal Mereyntje na flauto, na urno poskakujoče prste in potem zopet v široki obraz, s koničasto našobljenimi ustnicami, v oči, ki so se mu svetile naproti ter se smejale, kot svetle, migljajoče

zvezde. Mereyntjeju so se začele premikati noge kar same od sebe in imel je občutek, kot da postaja vedno bolj lahek in da bo zdaj pa zdaj splaval v zrak ter zaplesal in se poigraval z vseprek skakačimi glasovi. Sčegotalo ga je v grlu in držalo v prsih, da bi se bil mogel smeati od nebrzdanega zadovoljstva. Vendar je ostal miren in je samo poslušal... Toda kar nenadoma je bilo zopet vse drugače: zvok flaute je ponovno zdrknil v oni temni, sladki glas in že se je porajala nova melodija. Ta pa je zvenela tožeče, kakor da bi tam daleč nekje nekdo jokal, samo da človek ni vedel zakaj. Počasi so se zlivali globoki zvoki drug v drugega in prodirali Mereyntjeju v srce, kot neka svetla žalost, kateri ni vedel izraza in ki je tudi ni nikoli poznal. Njegove noge so zopet visele mirno, njegove oči so bile rosne, med tem ko so zrla na čudovito flauto in v rjavi obraz z globokimi očmi pod košatimi obrvmi; zdele so se mu temnejše kot doslej, iz njih pa je odsevala milina in mehko. Bila je ena redkih melodij. Mereyntje je ni slišal še nikoli in vendar ga je očarala s svojo sladko otožnostjo, da se je naravnost čudil, ker še ni vedel, da more pesem vplivati tudi blagodejno, kadar izzvení v svojem najlepšem delu. Toda župnik in Flirefleter sta to vedela in sta globoko ganjena zrla v tihi otroški obraz, katerega velike, vprašujoče oči so skušale dojmiti te občutke. V globoko tožečih in porazgublajočih se tonih je zamrla melodija in godec je počasi odstavil flauto od ust. Mereyntjeju pa se je zdelo, kot da zveni melodija še kar naprej skozi tišino, ki jih je obdajala. Končno je vzdihnil in se vzravnil.

»Lepo!« je rekel hvaležno. »Lepo je bilo!«

»Ali imaš rad godbo, Mereyntje?« je vprašal godec.

»Ne vem, Flirefleter,« je odvrnil deček.

Godec se je smejal.

»Razmisli enkrat o tem, ko boš ležal v postelji,« mu je svetoval.

Mereyntje je vstal. Molče je zanesel grablje v kolnico. Ko se je vrnil, je šel zopet mimo obeh. Vljudno, kakor je bil naučen, je potegnil svojo čepico z glave in pozdravil:

»Lahko noč, gospod župnik! Lahko noč, Flirefleter!«

»Lahko noč, Mereyntje.«

Mereyntje je stekel po tihi vaški cesti proti domu. Še ves prevzet od godbe je tekel kot v snu; na poti se je zaletel v nekega večjega dečka, ki ga je sunil in mu režeč se zaklical:

»Oči odprí, zaspanél!«

V tem hipu je naenkrat prestala godba, ki je odmevala v njem; to pa ga je tako raztogotilo, da se je brez besede zakadil v surovega nasprotnika in ga začel s pestmi obdelovati po obrazu. Ko je pet minut kasneje prišel Mereyntje domov, si je od jeze grizel ustnice. Malo je šepal in njegovo desno oko je bilo precej hudo zateklo. Vendar pa ni jokal. Takoj se je vsedel na tla k svojemu bratcu, ki je od veselja stegoval ročici proti njemu.

»Ali ne bi hotel z menoj kaj malega večerjati, Flirefleter?« je vprašal župnik. »Že dolgo nisva nič govorila!...«

Godec se je smejal na vsa usta.

»Po pravici povedano, gospod župnik, mudi se mi ne. Poroka Mike Brekatsove in Ko-vana-Dirigenasa-Venta*) v Fendertu bo šele jutri. Tja sem namenjen.«

*) Vent = tepec.

Iz naših krajev

HRASTNIK

»Uspela« obratna razprava. Prošli torek, dne 19. t. m. se je vršila pri tukajšnjem rudniku obratna razprava, na kateri naj bi se uredili razni nedostaki v obratu, tako preizkušajoč zasluzki odnosno preizkušajoč postavke. Uspeh je bil svojevrsten. Razprava je potekala tako, da ni bilo niti vredno, da bi se sestavil sploh kakšen zapisnik in se tudi ni. Ugodno rešena ni bila niti ena točka stavljenih zahtev. Pri tako klavnem rezultatu se nam vsekakor usiljuje vprašanje sposobnosti in morda tudi odločnosti zaupniškega zbora. Zanimivo je to, da predsedstvo zaupniškega zbora ni smatralo niti za potrebno, da obvesti o tem, da se vrše obratne razprave, tudi ostale zaupnike. Naj se pripomni, da se je baže nek zaupnik ob koncu razprave zelo razhudil nad rudarji, češ, da so zanič, zahtevali bi še, zaupnikov pa da ne podirajo. Tako izjava vsekakor začudi, če pomislimo, da se je v letošnjem februarju trdilo, baže narobe. »Masa« je dobra, zaupniki so zanič. »Masa« pa je res verjela, da so Zveza rudarjev in njeni funkcionarji krivi vsega zla in je izvolila nove zaupnike, v večini plave. Mirudarji pa imajo sedaj prilike dovolj, da presodimo, kdaj smo bili bolj zastopani in kaj nam je spričo takih uspehov storiti v bodoče. — Organiziran rudar ZRJ.

Podražitev mleka. Te dni so mlekarice javile gospodinjam, da so kmetije podražile mleko za 50 p pri litru, tako da bo stal odsej liter 3 din. Konzumenti tega seveda niso vzeli s prevelikim zadovoljstvom na znanje, dasi ni nikdo proti temu, da tudi kmet kaj zasluži. — Drugo je, kar gospodinje še bolj razburja. V mnogih primerih se je ugotovilo, da je mleko čisto vodeno, vre brez vsake nevarnosti, da bi prekipelo, o smetani pa ni govora. Tu bi bila potrebna stroga kontrola, da se ugotovi kakovost mleka in samo tisto mleko, ki je res kaj vredno, naj se primerno plača. **Konzument.** Zahvala. Podpisani smatram za svojo dolžnost, da se vsem, ki so spremili mojega sina Adolfa na njegovi zadnji poti, priskočno zahvalim, posebno še rudarski godbi in pa številnim darovalcem cvetja in vencev. — Iskrena hvala! **Podpečan Adolf.**

LASKO

Stara pesem o slabem gramozu in blatnih cestah. Nekdaj so bile vse mestne netlakovane ceste dosti bolj oskrobavane kakor danes. Ob deževju je zlasti obupna Trubarjeva ulica, ki mimo Amine kapele do Marijagradca. Pot je potrebna tudi regulacije. Podvoz pri pivovarni je treba nujno poglobiti. Tu je stalno neznosno blatno. Če pa vozijo gramoz po ulicah, je to tako slab material (iz ilovice, pesek, ki kmalu povzroča še večje blato. Tak material opazamo tudi na cesti proti Rečici, kjer izspavajo gramoz celo do sredine ceste, da se ovira promet. Včasih smo imeli na cestah boljši material in večji red. Gramoz so potrebovali tudi Ulica na Tabor, Aškerčeva, Valentinčeva in dalje skozi dvored. Slaba je tudi pot proti Jagočam. Ob kopalnih utah je treba urediti odtočno kanalizacijo, ker se ob deževju voda prosto razteka čez ceste. Gramoz je voda odplavila. Slab gramoz opazimo tudi na cesti proti Rimskim toplicam in proti Tremerju. Kdaj bomo res pošteno urejene ulice in ceste?

JESENICE

Celo vrsto vlakov je izgubila Gorenjska v zadnjih mesecih. Tako je odpadel zelo pripraven brzovlak zjutraj proti Ljubljani, kakor tudi nazaj zvečer iz Ljubljane. Dalje je odpadel tkzv. »lump«, ki je vozil ob 11.35 uri ponoči proti Jesenicam in odpadel je tudi vlak ob 19.55 uri zvečer proti Ljubljani. Ta dva vlaka sta odpadla samo ob delavnih dneh. Tako se je zdaj zgodilo, da se mora vsak Jeseničan vrniti iz Ljubljane že ob 19.15 uri zvečer ali pa drugo jutro, ker ni več niti brzovlaka, niti osebnega vlaka opolnoči. Med tednom torej ne moreš v Ljubljano niti na kakšno kasnejšo sejo, niti v kino, niti v gledališče, ne da bi bil primoran prenočiti v Ljubljani in se vrniti z vlakom, ki odpelje iz Ljubljane malo pred 6. uro zjutraj. Tudi dnevni časopisi, ki jih je doslej vozil »lump«, prihajajo zdaj kasneje.

Dva vsučiljska docenta z Jesenic. Ljubljanska univerza je imenovala za docenta na svojem rudarskem in fužinarskem oddelku tehničnega ravnatelja KID g. dr. inž. Hermana Kinarja in obratovodjo jeklarne KID g. inž. Cirila Rekarja. V korist vsega železarstva v Jugoslaviji, zlasti pa v Sloveniji, bi bilo, če bi domači železarski strokovnjaki izučili kader domačih železarskih mojstrov in inženierov ter bi napredki industrije pripomogli tudi k napredku železarskega delavstva. Iz teh vidikov pozdravljamo gornji imenovanje in izrekamo obema novima gospodoma docentoma z naših Jesenic naše iskrene čestitke!

»Gorenjčev« poročanje. »Splošna gospodarska zadruga na Jesenicah« je sklenila glavni del svojih nepremičnin prodati KID, da pokrije svoje obveznosti in se izogne velikih obrestih, ki jih mora plačevati vsako leto za izposojeni denar. O tem bomo še poročali. Menili smo doslej, da so take stvari povsem zasebna stvar podjetja, ki to stori in njega članov. Zaradi tega marsikaj o raznih sličnih stvarih nismo pisali. Toda »Gorenjec« je to prodajo v svoji zadnji številki obesil na velik zvon ter jo po svoje posladkal z raznimi užitnimi in neužitnimi rožinami. Mi pravimo zaenkrat samo to le: Pometaj pred svojim pragom. Mi iz teh razlogov nismo nič pisali o tem, kako je pred nekaj meseci Gorenjčev »konzum« (I. del. konz. društvo) moralo prodati jeseniški občini svoje takzv. Trevnovo

Obrtniška dela domačim obrtnikom. Da je sedanja gospodarska kriza oz. draginja poleg delavcev in nameščencev hudo prizadela tudi male obrtnike, je vsakomur, ki živi od svojega dela, jasno.

V zadnjem času se je pri nas razpasla grda navada, da se vsa dela, tako obrtniška, kakor tudi stavbena oddajajo največ ljubljanskim stavbenim tvrdkam in obrtnikom. Razumljivo je sicer, da skuša vsakdo, ki v tem času gradi, doseči najnižje cene, ni nam pa razumljivo, kako morejo ljubljanske tvrdke in obrtniki sprejeti gradbeno, ključavničarsko, instalacijsko in kleparska dela ceneje, kakor pa mariborski tovariši. Zaradi oddaljenosti imajo gotovo celo znatno višje izdatke, kakor pa obrtniki, ki se nahajajo na licu mesta. Prav tako se je menda tudi v povojni dobi le redko kdaj zgodilo, da bi bil lahko mariborski obrtnik prevzel delo na kaki stavbi v Ljubljani. Tu nekaj ni v redu. Ali imajo ljubljanske tvrdke in obrtniki manjše rezije? Ali dobivajo gradbeni material ceneje, kakor pa mariborske tvrdke in obrtniki? Ali je morda izdelava bolj površna in slabša? Vsa ta vprašanja si človek nehoče stavljati ko razmišlja, kako je to mogoče. Prepričani smo, da so izdelki tukajšnjih obrtnikov in tvrdk prav gotovo tako precizni kakor ljubljanskih. In vendar je opaziti čisto pri gradnji stavb naslovo gradbenih tvrdk iz Ljubljane. Prav isto velja tudi za instalacije itd. Zlasti pri javnih zgradbah bi bilo treba poveljavati predvsem tukajšnje obrtnike in tvrdke, ki tudi plačujejo davke in doklade in imajo torej gotovo pravico do del, ki se jih gradi iz javnih sredstev. Morda je v glavnem krivda v tem, da je oddaja del preveč komplicirana in da morajo n. pr. obrtniki, ki prevzamejo dela, ki jih razpiše banska uprava nešteto krat v Ljubljano v zvezi z gradbenimi deli. Vse to seveda mnogo lažje opravi tvrdke in obrtniki, ki imajo svoj sedež v Ljubljani, kakor pa mariborski. Morda bi bila tudi umestna nekoliko strožja kontrola, ki bi se pobrigala, kake mezde prejemajo delavci, ki so zaposleni pri tvrdkah, ki lahko stavijo znatno nižje pogoje za izvršitev del, dasi se sedeži in obrati teh obrtnikov nahajajo daleč izven Maribora. Z ozirom na položaj mariborskih obrtnikov, delavcev in nameščencev, katerim grozi vedno hujša kriza, pa bi bilo vendarle neobhodno potrebno, da bi se gradbeni in obrtniška dela, ki se vršijo v Mariboru predvsem oddajala tukajšnjim obrtnikom in tvrdkam, da bi na ta način dobili zaposlitev tudi predvsem tukajšnji profesionalni in delavci.

Vzdrževanje cest precej stane, ako naj bodo ceste v dobrem stanju. Zadnjič je bila v Beogradu konferenca odbora za ceste. Na tej konferenci, ki ji je prisostvoval tudi minister za javna dela, je bilo govora o tem, da mora biti za vzdrževanje cest na razpolago kredit najmanj din 10.000 za vsak kilometer ceste na leto. Za naše ceste v Sloveniji pa kredit ni višji kot din 5.000 do din 6.000. S tem kreditom se seveda cest ne da vzdrževati, ampak k večjemu krpiti, zlasti velja to za ceste, na katerih je velik tovorni promet.

10 letnico mednarodnega Rotary-kluba so proslavili v soboto v Kazini. Prispeli so tudi zastopniki ostalih Rotary-klubov v Jugoslaviji, zlasti iz Ljubljane, Zagreba in Beograda, katere je pozdravil predsednik mariborskega kluba, lekarnar Vidmar. Med raznimi govorniki je nastopil iz zanosnim programatičnim govorom tudi zastopnik beogradskega Rotary-kluba g. dr. Voja Kujundžić, predsednik beogradskega »Ognja« in znan pobornik krematične ideje v Jugoslaviji, ki je žel za svoja temeljita izvajanja navdušeno pritrdjevanje. — Mariborski rotaryjanci so zadnje mesece zgubili nekaj članov, ker so razni podjetniki in advokati izstopili iz kluba.

Mauthnerjevi delavci so dobili mast. Tekstilna tovarna Mauthner je poleg moke, ki so jo že poprej dobili delavci te dni darovala še vsakemu delavcu 12 in pol kg masti.

KRANJ

Mezdno gibanje krojaških pomočnikov. V petek, 22. t. m. so bila na sreskem načelstvu druga pogajanja med krojaškimi pomočniki in mojstri zaradi zvišanja mezd, ki naj bi se prilagodile današnji draginji, obenem pa tudi za zboljšanje delovnih razmer v delavnicah. Kakor prva, tako so bila tudi druga pogajanja brezuspešna in krojaški pomočniki so se isti dan stopili v gibanje. Krojaški pomočniki zahtevajo mezdo od din 4.75 do 6.50 na uro, kar spričo današnje draginje gotovo ni pretirano. Na drugih pogajanjih so potem še popustili pri vseh kategorijah za 50 para. Mojstri so pristali na najnižjo mezdo din 3.75 na uro. S tem bi kršili celo uredbo o minimalnih me-

posestvo, ker smo to prodajo razumeli. »Gorenjec« je o tem tudi poročal, ni pa nikdar povedal lastnika oz. prodajalca, niti ne to, da je bila stvar prodana za 650.000 din, ocenjena pa na din 705.000. — Mi nimamo za seboj nobenih oblasti in drugih odborov, da bi nam zidali domove ali pa nam omogočali prodajati 55.000 din ceneje, kakor je ocenjeno. Še manj pa imamo toliko denarja na razpolago, da bi vloge, ki so po zakonu kolka proste, kolkovali z din 1691.50 drž. kolkov in sodnih znamkic. Pa morda je to prav; saj še se z veliko žlico dobiva, se vsaj z mahno žličico lahko tudi nekaj nazaj da. Kadar bomo mi tako srečni sprejemalci, bomo gledali, da še takih stvari kakor je Trevnovina ali pa kako drugo posestvo, ne bomo spustili iz naših rok.

Predavanje »Vzajemnosti« se bo vršilo danes, v ponedeljek, ob 20. uri na Ruški cesti 7. Predaval bo s. Teply o zgodovini Srbije.

Proslava 22 letnice razorožitve zelene garde v Mariboru je bila dne 23. novembra v vojašnici kralja Aleksandra, združena s krstno slavo 45. pp. Zeleno gardo so razorožili odredi sedaj pokojnega generala Maistra. O tem zgodovinskem in važnem dogodku, ki je odločil o pripojitvi Maribora Jugoslaviji, je govoril polkovnik Š. Gašćić.

Tragična smrt osemletnega dečka. Te dni se je vračal proti domu v Jadranski ulici delavec sin 8 letni Ladislav Jug in je nosil s seboj nogometno žogo. Med potjo sta ga napadla dva fanta, odvzela sta mu žogo in ga z vso silo vrgla na tla. Napadeni deček se je komaj silovlekel domov, kjer se je onesvestil. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer je kmalu na to podlegel poškodbam. Očividno je dobil pretres možganov. Oblasti sedaj iščejo mlada krivca, ki sta verjetno nehoče zakrivila tako grozno dejanje. Na vsak način pa je pri tem najbrž igrala glavno vlogo nogometna žoga, ki sta se je hotela polastiti in ki je postala usodna za mladega Ladislava. Nogomet je terjal že ogromno žrtve, katerim so se sedaj pridružile še tri. Dočim je mladi Ladislav plačal veselje do nogometa s svojim življenjem, bosta pa tudi oba fantiča, ki sta ga napadla, trpela vse življenje ob spominu na njuno nesrečno žrtve. Da nogomet ni primeren šport za otroke, je zopet najbolje pokazal ta nesrečni slučaj, ki se je tako tragično končal.

Vse prebivalstvo se opozarja naj v lastnem interesu ne zahaža v bližino vojaških objektov, kar je strogo prepovedano.

Opozorilo potnikom na mestni avtobusni progi Glavni kolodvor—Vojašnica Kralja Petra. Odhod avtobusov na mestni progi Glavni kolodvor—Vojašnica kralja Petra je spremenjen: Prvi avtobus odpelje zjutraj ob 6.15 uri od postajališča Stritarjeva ulica—Vojašnica kralja Petra proti kolodvoru, z Glavnega kolodvora pa ob 6.30 uri. Zvečer odide zadnji avtobus z Glavnega kolodvora ob 22.20, s končnih postajališč Vojašnica kralja Petra—Stritarjeva ulica pa ob 22.35 uri. Ostali vozni red avtobusov na tej progi pa ostane. — Dokler je ukinjen vlak, ki prihaja v Maribor iz Ptuja ob 21.49 uri, ne vozi avtobus ob nedeljah in cerkvenih praznikih z glavnega kolodvora ob 22. uri. — **Mestna podjetja Maribor.**

Alarmne sirene na strehi banovinske hranilnice, na III. deški ljudski šoli na Ruški cesti in na zgradbi železničarske nabavljalne zadruge v Čafovi ulici so minulo sredo preizkušali. Sirene so izredno močne in se jih sliši tudi v bolj oddaljenih mestnih predelih.

Z motorjem se je smrtno onesrečil 33 letni posestnik Matija Smodej iz Zg. Polskave. Verjetno mu je ugasnila luč, zaradi česar se je z vso silo zalezel v oje nekega voza in kmalu po prevozu v bolnišnico podlegel poškodbam. Žilo si je prerezala neka okrog 40 let stara ženska v gozdu nad Radvanjem. Truplo so slikali in minulo soboto pokopali na radvanskem pokopališču.

Meško truplo je naplavila Drava v bližini Selnice. Utopljenec je star okrog 45 let in je verjetno že dalje časa ležal v vodi. Morda je truplo prinesla Drava iz Koroške oziroma iz Nemčije.

Avtomat za prodajo fotografskih filmov na Aleksandrovi cesti so neki prefriganci izpraznili na ta način, da so namesto 10 dinarskih kovancev metali v avtomat svinčene plošče in tako prišli poceni do filmov.

Narodno gledališče. Ponedeljek, dne 25. novembra: zaprtlo. Torek, 26. novembra, ob 20. uri: »Na cesarčin ukaz«. Red A.

»Za narodov blagor« — ta Cankarjeva komedija, je po lastni izpovedi pisatelja delo, ki ga je vstvarjal z veliko skrbjo in pazljivostjo, pisana zelo rezko in s krvavo satiro na tedanje razvrzane politične strankarske razmere v Ljubljani. Premiera te komedije bo v našem Narodnem gledališču.

POSLEDNJE VESTI

GRŠKO PRODIRANJE V ALBANIJO SE NADALJUJE

Reuter poroča, da se je dne 24. t. m. nadaljevalo grško prodiranje v Albanijo. Letala bombardirajo umikajoče se italijanske čete. Po uradno še nepotrjenih vesteh so Grki zasedli Podgradec in nadaljujejo ofenzivo na Elbasan. Angleška letala so napadla Elbasan. Cesta proti Argirocastru je posejana s tanki in drugim orožjem. Na letališču pri Korči so našli Grki veliko razbitih italijanskih letal. Italijani se umikajo še kar naprej.

Angleško vojno poročilo javlja, da so Angličje v noči na 25. t. m. napadali zlasti Hamburg in od Nemcev zasedena pristanišča. Nad zahodno Anglijo so bila sestreljena 4 nemška letala. — V Afriki so bombardirala angleška letala italijanske luke in železnice. — Pred Božičem ni pričakovati italijanske ofenzive v Egiptu, ker nastopa deževna doba.

Nemški napadi na Anglijo v noči na 24. septembra so se nadaljevali brez prestanka. Povzročeni so bili veliki požari, ki so jih videli celo v Franciji. Ni pa res, da bi bila angleška letala metala bombe na Berlin. Res pa je, da so jih metala na severno Nemčijo, toda brez uspeha. Churchill si izmišlja podrobnosti o angleških napadih, da bi »premotil« angleški narod, ki ga je zapeljal v vojno. V Berlinu so se vojaški zastopniki tujih držav mogli prepričati, da ni nobene škode v tistih delih mesta, o katerih so trdili Angličje, da so jih bombardirali. — Angleška luka Southampton je težko prizadeta, kar bodo Angličje težko občutili, kajti ta luka je največja uvozna luka in obenem izhodišče za potniški prekomorski promet. Zelo močno je trpela v mestu vojna industrija, DNB.

Italijani javljajo, da so dne 24. t. m. bombardirali Aleksandrijo v Egiptu in da je po njihovih ugotovitvah 80 odstotkov dokov v Londonu tako razbitih, da bodo popravila trajala dve leti.

Poslanik Papev v Ankari zanika, da bi bil dal v Berlinu izjavo, da se bo morala Turčija približati osi, sedaj ko se je Nemčija dogovorila s SSSR tudi glede Turčije.

V Berlin je prispel italijanski pravosodni minister Grandi, ki ga je sprejel Hitler, v Rim pa je prišel romunski železniški minister Varga.

Vodja romunske nacionalne mladine za časa kralja Carolu II. Federuzzi, se je obesil, ker ni mogel dokazati odkod mu 92 milijonov lejev premoženja.

V Maroku so odstavili tri višje uradnike, ki so bili pristaji francoskega generala de Gaulleja.

Med Mehiko in Zedinjenimi državami je sklenjen tajni pakt glede obrambe obale.

V indijskih srednjih šolah in na univerzah so bile protiangelske demonstracije, javlja Tass.

10 letnico nemško - jugoslovanskega društva so praznovali v Beogradu dne 24. t. m. in sta se proslave udeležila ministrski predsednik Cvetković in zunanji minister Cincar-Marković.

Živine ne bodo rekvirirali. Vlada zanika vesti, da namerava rekvirirati živino. V Bosni so brezvestni ljudje s takimi vestmi begali prebivalstvo, ki je v naglici poklalo ogromno prešičev v svojo škodo.

Pogajanja za sklenitev nove trgovinske pogodbe z Romunijo bodo začela ta teden. Naša delegacija odpotuje v Bukarešto te dni.

Po dogovoru s Turčijo glede dobave bombaža, se bodo sedaj začela pogajanja za povečanje medsebojne trgovine in prispe te dni posebna turška delegacija v Beograd.

Vreme. Hladnejše. V planinah se obeta sneg.

IZ ČEŠKE

130 letnica pesnika Macha. Češki dnevniki so se dne 16. novembra v obširnejših člankih spominjali 130. obletnice rojstva češkega pesnika Karla Hynka Macha. Listi poudarjajo, da so pesmi Hynka Macha večno živi in sveži, tvorni vir pesniških generacij in tolažba src vseh slojev naroda.

Velika umetniška razstava v Pragi. Ta teden je končal rok za prijavo udeležbe na umetniški razstavi, ki se bo vršila v decembru po vsej Češki. Razstava bo enotno organizirana ter se bo vršila v Pragi in še v 25. mestih na deželi. Udeležilo se bo razstave 440 umetniških slikarjev in kiparjev, ki so prijavi 2.050 umetniških del. Razstave so namenjene širokim slojem naroda in bodo nudile pregled dobre in zdrave upodabljalne češke umetnosti.

Tudi hanaški kroji izginevajo. Moravska ravnina Hana je bila dolgo časa znana po svojih lepih, pestrih narodnih krojih. Sedaj javljajo listi, da tudi na Hani zmaguje moda nad kroji in so našli na Přerovskem skupno le še 260 krovjev.

Prepoved izvoza živil. Listi objavljajo opozoritev centrale za preskrbo mlečnih izdelkov, da je kljub odstopitvi carinskih mej med Češko in Nemčijo, prepovedano izvažati iz Protektorata mleko, smetano, maslo in sir, izvzemši zasebnih pošilk do 2 kg. Na potovanje smejo vzeti potniki živil do 10 kg v vrednosti največ 200 kron.

Prepoved uporabe žepnih svetilk. Policijsko ravnanstvo v Pragi opozarja, da se smejo ponoči uporabljati na ulici žepne svetilke le v najnujnejši potrebi, v brezmesecni noči, ob veliki megli in podobno, a svetilke morajo biti urejene v smislu navedbe o zatemnitvi. Prestopke kaznujejo pristojna rajhovska sodišča.

Pritožba zaradi obsodbe na 250.000 kron kazni. Zveza tiskaren tekstilnega blaga v Pragi je objavila v praskih listih vest, da je vložila proti obsodbi, s katero je bila oglobljena na 250.000 kron (430.000 din) zaradi dozdevnega draženja in verizne trgovine s tekstilnim blagom, pritožbo, ki pa doslej še ni rešena.

Novo obsodbo zaradi draženja pohištva. Najvišji urad cen v Pragi je obsodil Francisko Vanato, lastnika tovarne pohištva v Lišovi na 50.000 kron in Jana Šafatika, lastnika livarne v Pragi na 25.000 kron zaradi draženja.

Cankarjeva družba svojim članom!

Naša knjiga za leto 1941

bo krasno ilustriran in okrog 200 strani obsega KOLEDAR s pisano vsebino, ki bo zadovoljila vsakega. Poleg samega koledarja z vsebino v njem **praktične življenjske nasvete**: pravne, znanstvene, gospodinjske, kam se obrniti in kako ravnati v primerih, da iščete budi pravico ali pomoč ali izhod iz kakršnega koli kočljivega položaja, v katerega zaide morja vsak človek v svojem življenju, pa potrebuje modrega nasveta. Delavci bodo dobili v njem pregled svojih bojev in svoje moči v preteklem letu in zanimivi spomine nekaterih znanih delavskih borcev. Vsi bodo z zanimanjem brali politični koledar in aktualne politične razprave o Rusiji, Angliji, vojni, letalstvu, o narodih in ljudeh, ki se bore na prelomu dveh dob. Ženske bodo našle v njem svoj ženski in družinski kotiček. Novela »Veliko ljubezen« bo presunila slehernega. In ob dolgih zimskih večerih boste zasanjali ob drugih lepih in napetih zgodbah iz ljudskega življenja. Iz

srca se boste nasmejali nad ruskim humoristom Ilfom in nad raznimi duhovitimi dvotipi in anekdotami. Skratka, ta koledar bo za vsakega prinesel nekaj zanimivega, skozi vse leto vam bo to dober priročnik, svetovalec in prijatelj. Kljub temu, da bo tako obširen in lepo opremljen, kljub temu, da so se močno podražili tiskarski stroški, stane koledar za člane Cankarjeve družbe samo din 10.—. Društvo knjig Cankarjeva družba letos zaradi izrednih razmer ne more izdati in zato bo ta koledar tudi delno nadomestilo za druge knjige, ki jih bo družba izdala, kakor hitro bo mogoče. Cankarjeva družba kljub vsem težavam izda letos ta koledar, da ohrani stik s svojimi člani, da ji bodo tudi člani ostali naklonjeni. Zato naročite ta koledar, ki bo najlepše božično čtivo v vsaki družini. Zagotavljamo vam, da boste res zadovoljni s koledarjem, vas sodružno pozdravlja **Cankarjeva družba v Ljubljani**.

Uredba o izrednem dodatku k plači in pokojnini državnih uslužbencev in upokojujencev

Dne 23. t. m. je bila objavljena vladina uredba o izrednem dodatku k plači in pokojnini državnih uslužbencev in upokojujencev.

Uradniki od 8. do 5. položajne skupine dobe draginjsko doklado v I. razredu 150, v II. razredu 120, v III. razredu 80 dinarjev.

Uradniki od 9. do 10. položajne skupine dobe 200, 160 in 10 dinarjev.

Uradniški pripravniki dobe 150, 120 in 80 dinarjev.

Zvaničniki (poduradniki) dobe 120, 100 in 70 dinarjev.

Služitelji dobe 100, 80 in 50 dinarjev.

Uradnikom finančne kontrole od 8. položajne skupine naprej pripada draginjska doklada din 100 brez ozira na draginjski razred.

Za vojaške uradnike je doklada ne-

koliko višja, kot za ostale državne namestence.

Vsem državnim upokojujencem pripada izvanredni osebni dodatek na pokojnino (ne računajoč družinske doklade) in sicer ako znaša:

pokojnina do din 1000 mesečno: din 160, 120 in 80;

pokojnina po din 1001 do din 1600: din 140, 100 in 60;

pokojnina od din 1601 do din 2000: din 120, 80 in 50;

pokojnina od din 2001 do din 2600: din 100, 70 in 50.

Ti dodatki veljajo tudi za kronske penzioniste, provizioniste, miloščinarje in vse one, ki prejemajo iz državne blagajne oskrbnino.

Letalski boji nad Anglijo in Nemčijo

Silovit nemški letalski napad na Birmingham

300.000 kg bomb na mesto.

Nemško vojno poročilo javlja, da so nemška letala v noči na 23. t. m. osredotočila napade na mesto Birmingham v Angliji. To mesto je eno izmed središč orožne industrije, zlasti za izdelovanje municije in strojni.

Nemška letala so skoro 11 ur neprenehoma metala bombe na mesto, ki so rušile, zažigale in uničevale. Skupno je padlo na mesto 300.000 kg bomb.

Napadena so bila tudi še druga mesta, kjer so bombe zažigale hotele in zavetišča v povračilo za angleške napade na Nemčijo. Dve tovorni ladji sta bili zadeti.

Nemško vojno poročilo pravi, da so 23. novembra sestrelili Italijani 6, Nemci pa 5 angleških letal. Italijani so zgubili 2, Nemci pa 1 letal.

Neka nemška podmornica je potopila 6 oboroženih trgovskih ladij z 29.100 tonami.

Na Marseille v južni Franciji so neznana le-

tala v noči na 23. t. m. metala bombe in je izbruhnilo 20 požarov, nekaj ljudi je bilo ubitih.

Angleži bombardirali Berlin

V noči na 24. t. m. so angleška letala napadla Berlin. Na središču mesta je bilo vrženih okrog 1000 zažigalnih bomb. Razen tega so bile bombardirane tovarne in vojaško važni objekti.

Letala so bombardirala tudi Leipzig, Duisburg-Ruhrort, Kruppove tovarne v Essenu, Dortmund in še nekaj drugih krajev, zlasti tovarne umetnega bencina. V zasedenem ozemlju pa so metala bombe na luko Lorient, Brest in Boulogne ter na nek kraj ob norveški obali. Skupno je bilo dne 23. t. m. sestreljenih 11 sovražnih letal, od teh 7 italijanskih, pa tudi 4 angleška in ponoči še dve letali.

Napad na Turin

V noči na 23. t. m. so angleška letala bombardirala Fiatove tvornice v Turinu. — Italijani pravijo, da brez uspeha.

Povišanje mezd rudarjem v državnih rudnikih

Prejeli smo obvestilo, da je odbor sestavljen iz predstavnikov rudarskih strokovnih organizacij, rudarske oblasti, zastopnika ministra za šume in rude in uprave drž. rud. podjetij v Sarajevu dne 18. t. m. na svoji seji ugotovil, da so se cene življenjskim potrebščinam dvignile od 1. avgusta t. l. do 31. oktobra t. l. za 15,01 odstotkov. Vsled tega se poviša obstoječa

draginjska doklada od sedanjih 180 odst. na 220 odst. in to z veljavnostjo od 1. novembra t. l. dalje.

To povišanje ima veljavo do konca januarja 1941. l., ako se bodo cene življenjskim potrebščinam bistveno spremenile, se bo pristopilo k novemu ugotavljanju draginjskega indeksa.

Uredba o minimalnih mezdah se naj izvaja

Na naslov TPD oziroma podjetja Dukič in drug.

Na posameznih rudnikih TPD vrši razna dela na pripravah za odkop premoga gradbeno podjetje inž. Dukič in drug. Tako ima to podjetje samo na rudniku Senovo pri Rajhenburgu zaposlenih 149 delavcev, ki so zavarovani pri bratovski skladnici. Vendar kar se tiče delavskih mezd, noče to podjetje priznati, da pripadajo temu delavstvu tudi mezde kakor rudarjem in jih plačuje po kolektivni pogodbi za

stavbinsko delavstvo. Isto se je zgodilo sedaj, ko so stopile v veljavo nove minimalne mezde. Zaradi tega je vodstvo Zveze rudarjev Jugoslavije na prošnjo prizadetega delavstva napravilo pritožbo na rudarsko glavarstvo potom DZ. Rudarsko glavarstvo je nato izjavilo da dela, ki jih vrši delavstvo podjetja inž. Dukič in drug v Rajhenburgu, spadajo pod nadzorstvo rudarske oblasti in so za to delavstvo veljavne **rudarske minimalne mezde**. Upamo, da sedaj podjetje inž. Dukič in drug ne bo moglo več izbegavati in bo izplačalo delavstvu mezde, kot mu po zakonu za rudarje pripadajo.

Kotiček sodružic

Gospodinjska pomočnica

Odkar se širi med najširšimi sloji izobrazba in razredna zavest, odkar delujejo organizacije, ko se urejajo delovne razmere in zajema socialna zakonodaja vedno širše kroge, izgubljajo vedno bolj na veljavi in privlačnosti oni poklici, kamor socialni preobrat še ni popolnoma prodrl, kjer je delojemalec še v pretežni meri izpostavljen samovolji delodajalca, kjer se delojemalec nasproti delodajalcu ne čuti kot slobodna, ampak kot odvisna in podrejena osebnost.

Najizrazitejša tipa takega poklica sta hlapec in dekla, za katero je lepše ime služkinja, po novem pa ji pravijo gospodinjska pomočnica. Brez dvoma se danes v poklic služkinje zatekajo najbolj neobogljena, za življenjski boj najmanj usposobljena dekleta, druga gredo vsaj v tovarno, če se že ne morejo česa izučiti. — Služkinje, ki so tako slabo pripravljene za življenje, pa potem povsod pehajo in zaničujejo, slabo plačujejo in nečloveško izkoriščajo. Ni čuda, če jim ubijajo potem zadnjo trohico samozvesti in npravne moči in jih kar hitro zdrobijo neusmiljena kolesa življenja. Med prostitutkami, samomorilkami in kaznjenkami je največ služkinj, oziroma bivših služkinj. Na deželi in v malih mestih ta pojav sicer ni tako opazen, mnogo več pa lahko o tem povedo dnevene kronike velikih mest, ki potegnejo nase npravno najšibkejšo, ki se hočejo iz kakršnegakoli vzroka vtopiti v velikomestnem življenju, največkrat tiste, ki so že doživele razočaranja in bi se rade izognile zgledovanju in škodoželjnosti.

Vsekakor sta strokovna organizacija in socialna zakonodaja tudi tu že utrlji pot novim razmeram, ki se pa vse prepočasi uveljavljajo. Ako pa hočemo toliko proletarskih deklet obvarovati pred pogubo, je potrebno, da se na velikopotezen način uredi poklicna izobrazba, opredelitev in organizacija gospodinjskih delovnih moči. Enkrat za vselej je treba pomesti s patriarhalnimi razmerami in uvesti tudi v poklic gospodinjske pomočnice socialno-pravno razmerje, ki ga pa mora v praksi seveda oživljati duh medsebojne ljubezni in potrpljenja.

Prava svetloba v stanovanju

Človek je otrok luči. Zlasti dandanašnji ljudje so pod vplivom elektrike in sporta mnogo bolj zvezani s svetlobo kakor prejšnji ljudje, ki šip še sploh niso poznali in tudi niso bili toliko v naravi. Dandanes zidajo take hiše, ki imajo

veliko oken in tako velika, da zavzemajo celo steno. Včasih je že kar preveč dobrote, da nam je poleti v takih sobah prevroče, pozimi pa premrzlo in kar ne moremo teh predrtih sten segreti. Vedno pa učinkuje svetloba blagodejno na telo in duha, kajti v mračnem stanovanju so tudi ljudje bolj mračni.

Za človeško zdravje je važno, da so naše sobe čim bolj sončne, da pride zlasti v spalnico čim več sončnih žarkov, saj je znano, da mora v sobe, kamor ne sije sonce, pogosto zdravnik. Za spalnice je najprimernejša vzhodna ali južna lega. Zahodne sobe so poleti zvečer še rade prevroče. Sobe, v katerih prebijemo večji del dneva, naj pa imajo okna proti jugu ali zahodu. Kuhinja in shramba naj pa bosta obrnjeni proti severu, ker je boljše, da sta čim bolj hladni.

Pri oknu naj bo pisalna in šivalna miza. Postavimo jo tako, da pada svetloba od leve strani ali pa od spredaj. Če pa čitamo, se pa obrnimo tako, da prihaja svetloba od zadaj ali od strani tako, da je knjiga ali časopis dobro razsvetljen. Ponoči pa je treba okna zagrniti, da spimo čim bolj v temnem prostoru, ker bo le potem globok in nemoten spanec. Postelja mora biti vedno obrnjena stran od okna, da okno ne gleda v spečega človeka, ker svetloba moti spanje. Luč naj prihaja od zadaj ali pa od strani.

Z A MUHINJO

Sirovi štruklji iz ajdove moke

Vzemi tri dele ajdove in eden del pšenične moke. Pšenično moko daj na desko, ajdovo pa v skledo, posoli in umeši z vrelo vodo. Nato jo daj k pšenični moki in vgneči vse skupaj v testo. Testo zvaljaj, dokler je še gorko in namoči z nadevom, ki si ga že prej pripravila iz sira, smetane, jajc in sladkorja. Zvij in kuhaj štrukelj pol ure, kuhanega zabeli z mastjo in drobtinami.

Zimska solata

Rumene korenčke in repo drobno nasekljaj, dodaj nastrganih jabolk in orehov, pa še malo soli in zabeli z oljem in dobrim kisom.

Pomni! Repa ni samo za svinje, ampak je surova tudi za človeka zelo važno hranivo, ker vsebuje zelo veliko fosforja. Važnost repe poudarjajo baš zadnji čas zelo v Nemčiji. Zato dajmo otrokom od časa do časa pohrustati kakšno mlado repo, za spremembo pa pripravimo včasih zgornaj opisano solato.

Potreba povišanja zavarovanih kategorijskih mezd rudarjev

Naraščanje draginje in s tem v zvezi povišanje delavskih mezd je utemeljilo tudi potrebo povišanja kategorijsko zavarovanih mezd rudarjev in plavžarjev, po pravilih za bratovske skladnice in to za bolniško, nezgodno in pokojninsko zavarovanje. Zakaj bolnik s hranarino od din 18 do din 28 dnevno se ne more preživljati, predvsem, če ima še družino. Isto velja za nezgodnike in upokojujence, katerim se morajo brezpogojno tudi rente in pokojnine zvišati.

V to svrhu je predlagala Zveza rudarjev Jugoslavije, da se na novo uredi zavarovane režijske mezde za bolniško zavarovanje in sicer: izven kategorije din 62, I. kat. din 56, II. kat. din 50, III. kat. din 44, IV. kat. din 40, V. kat. din 38, VI. kat. din 28 dnevno. S tem v zvezi

se sporedno poviša tudi prispevek za nezgodno zavarovanje.

Za pokojninsko zavarovanje se predlaga sledeče zavarovane kategorijske mezde: izven kategorije din 58, I. kat. din 50, II. kat. din 44, III. kat. din 38, IV. kat. din 33, V. kat. din 28, VI. kat. din 24.

Dolžnost delegatov krajevnih in upravnega odbora Glavne bratovske skladnice je, da te predloge čimprej uveljavijo.

Amerikanci in podporna akcija za Francijo. Bivši predsednik Zedinjenih držav Hoover je začel akcijo, da bi Zedinjene države poslale pomoč Franciji. O tem sedaj debatirajo v časopisih, ki pravijo, da bi pošiljka 10 ladij žita pomenila za Nemčijo prihranek 190.000 ton krompirja, iz katerega se da prideliti 17.000 ton alkohola, oz. 11.000 ton bencina, to je toliko kot bi ga rabilo 500 letal skozi dva meseca, ako bi dnevno napadala Anglijo.

Delavski pravni svetovalec

Rubež plače pri TPD (Rajhenburg)

Vprašanje: Uslužben sem pri TPD in me sedaj nekdo toži na plačilo nekega blaga, ki sem ga svoj čas rabil ter bi zato rad vedel, ali mi lahko zarubijo plačo?

Odgovor: Uslužbenec rudnikov, ki delajo v rudniku ali pri pečeh, se plača po še vedno veljavnem rudarskem zakonu ne more zarubiti, izvzemši za davke ter alimentacije. Drugim uslužbencem TPD se plača lahko zarubi.

Prevzitek gozda (Črna)

Vprašanje: Moj oče je izročil mlajšemu bratu posestvo in si je izgovoril do svoje smrti del šume, last mlajšega brata-prevzemnika posestva. Oče je težko bolan in mora sedaj za svoje zdravljenje in preživljanje sekati ta del šume, za kar je tudi dobil dovoljenje. Brat se temu protivi in je sam prodal večjo količino lesa iz te šume. Sedaj ima oče strežnico, ker sam ne more nikamor. Ali sme brat pred očetovo smrtjo sekati les v tej očetovi šumi in kdo ima pravico do denarja, ki ga ima oče? Ali bi lahko jaz prevzemal denar in ga sproti dajal očetovi strežnici za nujne potrebe?

Odgovor: Na vsa ta vprašanja bi lahko čisto točno odgovorili le tedaj, če bi videli besedilo prepodajne pogodbe, s katero si je oče izrekel

prevzitek. V zemljiški knjigi sodišča v Prevaljah si lahko pogledate tisti del pogodbe, če je nima oče sam doma. V splošnem velja, da lahko oče uporablja izgovorjeni del šume za vse svoje potrebe. Z denarjem, ki ga izkupiči za prodani les, gospodarji popolnoma po svoji volji le oče, če ni pod skrbstvom. On torej lahko izroči denar tudi Vam, da obračunavate s strežnico. Po očetovi smrti pripade očetov denar v njegovo zapuščino. Če bo napravil testament o tem denarju, ga dobi tisti, katerega se bo oče v testamentu spomnil, drugače pa se razdeli med zakonite dediče, ki se še niso odrekli dedovanju poprej.

SE VEDNO KUPITE DOBRO IN PO UGODNIH CENAH

Rokavice, nogavice, pletenine, bluze, jopice, sviterje, žemperje (lastni izdelki). Volna, preja za strojna ročna dela. Kombineže, modrčke, srajce svilene in flor nogavice itd. Obleke, platno, odeje, predpasnike, rute. Blago, perilo za ženske, moške, otroke. Šivilske potrebščine, galanterija.

OSET »MARA«, Koroška cesta 26 (Poleg tržnice — Vodnikov trg).

Damske plašče najnovjših modelov, volno, ročna dela itd. priporoča

LAMA

Maribor, Jurčičeva ulica 4